1940 ий
8
СЕНТЯБРЬ
№ 81 (694)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

ЯРВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

БОЛЬШЕВИЗМЫН ТЕОРИЙЖЕ ДЕНЕ ВООРУЖАТЛАЛТАШ

Замечательный книга— „ВКП(б) историй краткий курсын" светыш лекмыжлан кок ий темеш. Тиде партийын да пӱтынь советский калыкын идейный илыштыже пеш кугу событий лийын. Партий, комсомол да пӱтынь калык большевизмын у да виян идейный оружийжым налыныт. Мемнан руководящий кадр-шамычым марксистско-ленинский теорий дене идейно вооружатлалтмын кӱлешлыкше нерген ик гана веле огыл Сталин йолташ палемден.

Кущтылго йылме дене возымо сталинский трудын светыш лекмекыже, советский молодежь партий историйым пеш кугу желаний да куанымаш дене самостоятельно изучатлаш тӱҥалын. „ВКП(б) историй краткий курс" лекмеке, пропаганда пашан методшым йӧршеш вашталтыме. Большевизм дене овладеватлалтмашын методшо партий историйым да Марксын—Энгельсын—Ленинын—Сталинын произведенийыштым самостоятельно изучатлымаш лийын. ВКП(б) историйым изучатлыше-шамычлан полшымаште лекций, консультаций кугу верым налын шогат. А тиде шотышто партийный кабинет эн кугу верым налеш. Тышке молодежь куанымаш дене коштеш.

Марийский республикысе ончыл молодежь кокла гыч „ВКП(б) историй краткий курсым" 6.484 еҥ самостоятельно изучатла, нунын кокла гыч 398 еҥже сайынак изучатленыт. ВКП(б) историйым тунемше-шамычлан республика мучко 63 кружокым организоватлыме, тушто 728 еҥ тунемеш. кокла звено дене изучатлен пытарыше-шамыч кӱкшӧ звено дене изучатлымашке куснёныт.

Теве Йошкар-Ола лесоохранышт пашам ыштыше комсомолец С. Малов йолташ ВКП(б) историй краткий курсым" кокла звено дене келгын изучатлен пытарен. Кажне глава дене лекцийым колыштын. Тиддеч посна тудо консультант-шамыч дене пеҥгыде кылым кучен. Тудо умлыдымо вопрос - шамычлан нунын деч полышым налын. Кызыт Малов йолташ кӱкшӧ звено дене изучатлаш тӱҥалын. Тидлан тудо кажне кечын 3 шагат жапым ойыра.

Тыгак ВЛКСМ Звениговский райком секретарь Фомичев йолташ марксизм-ленинизм теорий дене вооружатлалтмашке кугу вниманийым ойыра. Кызыт тудо первоисточник дене изучатла. Марийский АССР Наркомземыште пашам ыштыше комсомолец, Йошкар-Олинский горкомын пропаганда да агитаций дене постоянный комиссийын председательже Рыжов йолташ ВКП(б) историйым келгын изучатлен пытарен. Тудо изучатлымаштыже первоисточникым эреак кучылтын.

Тыге партийный ден партийный огыл большевик-шамыч марксизмын-ленинизмын основныжым, большевизмын теорийжым самостоятельно изучатлашлан вийышт ситышын улмылан ӱшанат. „ВКП(б) историй краткий курс" нунын настольный календарьышт лийын.

Но большевизмын теорийже дене вооружатлалтмашке посна комсомольский актив-шамыч ситыдымын вниманийым ойырат. ВЛКСМ Куженерский райкомын пашаенже Симаков йолташ ВКП(б) историйым тунемашат тӱҥалын огыл. Эсогыл газетымат ятыржее годым огеш луд. Йошкар-Оласе архивный управленийын пеленсе комсомольский организацийысе комсомолец Трофимов йолташ „мый партий историйым келгын тунемам" манын ойла. Кунам тудын деч большевистский партийын шочмыжо нерген йодыныт, тудо—1921 ийыште,—манын вашмутым пуэн. Тыгай комсомолец-шамыч республика мучко эше ятыр улыт.

Кажне руководящий комсомольский кадр-шамыч тыгай положенийлан мучашым ыштен, марксизм-ленинизм теорий дене вооружатлен, молодежым коммунистический духеш воспитатлышаш улыт.

Гектар гыч 100 пуд киндым налын

Горно-Марийский район „Правда" колхоз 1931 ийыште 6 озанлык дене организоватлалтын. Индеш ий жапыште колхоз палаш лийдымын кушкын да пеҥгыдемын. Кызыт колхозышто 35 озанлык шотлалтеш. Колхозын 30 имне пурыман сай яндар вӱтаже, 20 вуй ушкал пурыман вӱтаже, шуко кинде склад-шамычше уло. Колхоз правленийлан чапле пӧртым ыштыме.

165,4 гектар куралме мландым да 72,7 гектар олыкым колхозлан курымешлан пеҥгыдемдыме. Колхоз 23 пашазе имным да 21 вуй молоднякым, племенной ожым имеtла.

8 ий колхоз председательлан Ванюков йолташ ышта. Тудын вуйлатен моштымыжо дене колхоз ий еда кӱкшӧ шурно лектышым налеш.

„Правда" колхоз 1937—1938 ийлаште гектар гыч кокла шот дене 17,6 центнер шурным налын. Уржам, кокияш ден икияш шыдаҥым гектар гыч 18 центнер утла налын.

„Правда" колхоз шке чыла сеҥен налме достижений-же-шамычым ынде 2 ий почела Всесоюзный ял озанлык выставкыште демонстрироватла.

Тений колхоз 78 гектар мланде гыч кокла шот дене 100 пуд дене, а посна участка гыч 20 центнер утла шурным налеш.

Чыла тиде кугу сеҥымаш-шамычым колхозник-шамыч агротехнический мероприятий-шамычым илышыш пуртымышт дене ыштеныт. Кӱкшӧ лектышым налмаште удобренийым моштен да ситышын кучылтмашат ик эн кугу верым налеш. Колхоз ий еда 20—25 гектар мландыш терысым, 16—20 гектарыш минеральный удобренийым, 5—7 гектарыш ломыжым, 4—5 гектарыш торфым да 3—4 гектарыш фекалий ден кайык терысым луктын.

Колхоз пеленсе комсомольский организаций колхозник-шамыч коклаште умылтарымаш пашам шагал огыл ыштен. „За высокий урожай" лӱман пырдыж газета (редактор комсомолец Н. Скворцов йолташ) шурно лектышым нӧлталмаште кугун полшен. „Правда" колхоз районышто эн ончыл колхоз улеш. Тудо Всесоюзный ял озанлык выставкыште шке сеҥымашыже-шамычым 1941 ийыштат ончыкташ тӱҥалеш.

Ем. Моисеев.

Сернурский район Коклалинский сельсовет „Чевер ӱжара" колхозышто йытыным шарат.
Снимкыште (ончылно): комсомолка стахановка Ф. С. Чемышева йолташ.

Фото М. Чуршуковын.

Действительный военный службышто установитлыме срокым служитлен шуктышо военнослужащий-шамычым Йошкар Армий радам гыч, НКВД войска-шамыч гыч уволитлыме нерген

ССР СОЮЗ ОБОРОНА КАЛЫК КОМИССАРЫН

ПРИКАЗШЕ

1940 ий 3 сентябрь. 292 № Москва ола.

Всеобщий воинский обязанность нерген закон дене келшышын **приказыватлем:**

1. Действительный военный службышто установитлыме срокым служитлен шуктышо рядовой ден младший начальствующий составым СССР Йошкар Армий радам гыч, НКВД-ын пограничный ден внутренний войскалаже гыч первый категорий запасыш уволитлаш.

2. Приказым чыла ротылаште, эскадронлаште, батарейлаште, командылаште, отрядлаште да дивизионлаште увертараш.

СССР Оборона Калык Комиссар
Советский Союз Маршал С. ТИМОШЕНКО.

Йошкар Армийыш очередной призыв нерген

ССР СОЮЗ ОБОРОНА КАЛЫК КОМИССАРЫН

ПРИКАЗШЕ

1940 ий 3 сенябрь. 293 № Москва ола.

Всеобщий воинский обязанность нерген закон дене келшышын **приказыватлем:**

1. СССР Йошкар Армийыш, Военно - Морской Флотыш, НКВД-ын пограничный ден внутренний войскалашкыже действительный военный службыш 1940 ий 15 сентябрь гыч 10 октябрь марте призыватлаш:

а) 1920 ийыште шочшо граждан-шамычым;

б) 1921 ий 1 январь гыч 31 август марте жапыште шочшо граждан-шамычым;

в) 1921 ден 1922 ийлаште шочшо, средний образованиян граждан-шамычым;

г) Ожно призыв дечын отсрочка дене пользоватлыше, кугурак ийготан граждан-шамычым.

2. Ожно отсрочка дене пользоватлыше, 1910 ийыште шочшо граждан-шамычым призыв деч утараш да кокымшо категорий запасыш перечислитлаш.

СССР Оборона Калык Комиссар
Советский Союз Маршал С. ТИМОШЕНКО.

Кылмаш куралмаште пашам сай ыштат

Республикысе посна районлаште кылмаш куралмаш виян кая. Горно-Марийский машинно-тракторный станцийын 5-ше номеран тракторный отрядысе (бригадир Марийский АССР Верховный Совет депутат К. С. Пичугина йолташ) эн сай тракторист П. Иванов, Денисова, А. Ямолкина да Герасимов йолташ-шамыч кылмаш куралмаште паша планым смена еда 175—200 процентлан темат. 2 сентябрьлан нуно 307 гектарым куралыныт.

Е. М.

38

Призыв кече вашеш

Пагалыме допризывник-шамыч!

15 сентябрь гыч СССР Йошкар Армийыш, Военно-Морской Флотыш, НКВД-ын пограничный ден внутренний войскалашкыже действительный военный службыш призыв тӱҥалеш.

Йошкар Армийыште служитлаш, 193 миллионан советский калыкын доверийжым шукташ, йӧратыме социалистический родинам тушман - шамыч деч аралаш — эн кугу почет! Садлан призывлан чыла допризывник - шамыч пеш чот ямдылалтшаш улыт. Тений призыв моткоч сложный международный обстановкышто эрта. Англо-французский империалист-шамыч тӱвям кокымшо империалистический войнашке шупшыныт.

Шкенан йӧратыме элна капиталистический окруженийыште улмым ме ик минутланат монден она керт. Социалистический родинанам кеч могай тушман деч аралашлан мыланна эреак ямде лийман. Садланак шкенан пагалыме Йошкар Армийна пеҥгыде, таза пополнениййым йодеш. Йошкар Армий радамыш толмекыда, сложный военный техникым тунемаш вияан пижса. Армийыште дисциплина поснак пеҥгыде кӱлеш. Тидын нерген В. И. Ленин ик гана велэ огыл ончыктен.

Призыв вашеш чыла ныл оборонный значокланат нормым сдатлыза, шкендан теоретический шинчымашдам йӧлтыза, международный положениййым эреак шинчен шогыза.

Пагалыме допризывник-шамыч! Колхозлаште, предприятийлаште социалистический соревнований ден стахановский движениййым

кумдан шарыза, шкендан олмеш сменым ямдылен кодыза. Социалистический родинан священный рубежшешамычым аралаш ямде улмыдам чапле пашада дене ончыктыза.

Йошкар Армийышке призыватлалтме марте мый Моркинский район „Эҥер Ӱмбал“ колхозын членже ыльым. 1939 ий гыч Армийыште служитлем. Боевой ден политический подготовкышто отличник улам. Отлично тунеммемлан ятыр благодарность ден премийым налынам. Ончыкшат социалистический элнан Йошкар Армийжын чапле боецше лиям.

А. Иванов,
№-ский частьын боецше.

Йошкар Армийыш каяш ямде улыт

Пӱтынь Советский Союзысо пиалан молодежь шкенжын кугу куанымашан кечыжым—призывым стахановский движениййлан кумдан шарен, кеч могай участкылаштат паша дисциплиным пеҥгыдемден, паша производительностьым нӧлтен вашлиеш. Шкенан эн йӧратыме Йошкар Армий радамыш каймаш—молодежын эн чапле гордостьшо, эн шерге акан почетшо.

Марийский республикысе призывник-шамыч тиде кечым сайын вашлияшлан ямдылалтыт. Оласе призывник-шамыч кокла гыч 96 процентше ПВХО значоклан, 93 процентше ГСО, 62 процентше ГТО да 58 процентше ВС значоклан нормым сдатленыт.

1920 ийыште шочшо призывник-комсомолец С. Никифоров йолташ (милиций) 4 оборонный значоклан нормым сдатлен да РККА Уставым сайын тунемын. Кызыт тудым ВКП(б) членыш кандидатлан пуртымо.

Пединститутын исторический факультетысе студент-комсомолец А. Зверев йолташ призывлан сайын ямдылалтын: тудо 5 оборонный значокан.

Тыгай чапле примерым шуко ончыкташ лиеш. Марийский комсомол Йошкар Армий радамыш шкенжын эн сай воспитанникше-шамычым колта.

Борис Эчей.

Приказым куанен вашлийыч

Морко. „Ярча“ колхозын (Кожлаерский сельсовет) призывникше В. Филатов, А. Малинин, В. Ратмонов да „Вончо“ колхоз гыч Н. Михайлов, А. Печников йолташ призыв кечым кугу куанымаш дене вучат. Нуно чыланат 4 оборонный значоклан нормым сдатленыт, шке политический шинчымашыштым кече еда нӧлтен шогат.

У шурно погымаште нуно паша нормым 150—160 процентлан темен шогеныт.

Ние призывник-шамыч оборона Наркомын приказшым куанен вашлийыч.

Сергей Эчан.

Институт шке задачыжым шуктышаш

ВКП(б)-ын XVIII-ше с'ездше высший учебный заведений-шамыч ончылан кугу задачым шынден. Тиде задачым ш у к т ы м а ш т е Н. К. Крупская лӱмеш Марпединститут шуко пашам ыштен.

Туге гынат, институтышто але ятыр ситыдымашат уло.

Институтысо кафедра пелен кажне ийын научный кружок-шамычым организоватлат, но ик кружокыштат пашажым кӱлеш семын ыштымаш лийын огыл. Студент-шамыч посна темым налытат, профессор ден преподаватель-шамыч могырым полшымаш лийдымылан кӧра, пашам мондат,кафедра - шамычат тиде паша дене огыт интересоватле.

Институтышто соцсоревнованиййым кумдан шарен, тунеммашын качествыжым саемдышаш верч кучедалмаш ситыдымын лийын.

Посна студент - шамыч марксизм—ленинизм основым сайынак тунемын огытыл. Садланак вет физмат факультетын IV курсым тунем пытарыше Киселев марксизм—ленинизм основа дене ик вопросланат сайын отвечатлен ок керт.

Дисциплиным пудыртышо-шамыч ваштареш кучедалмашат начар лийын, садланак прогул, вараш кодын толмаш шагал огыл лиеден.

Тиде институтысо комсомольский организацийлан кугу сигнал.

Умбакыжым тиде ситыдымашым пытарен, XVIII партийный с'ездын вуз ончылан шындыме задачыжешамычым шуктымашке комсомольский организацийлан чыла студенческий массым чумыраш кӱлеш.

К. Ленский.

РОНО могырым полыш уке

Кузнецовский сельсовет (Ново-Тор'яльский район) лудмо пӧрт 1925 ийыште организоватлалтын. Но лудмо пӧртлан ты мартенат кӱлеш помещениййым пуэн огытыл. Тудо сельсоветыште ик лукышто гына существоватла.

Лудмо пӧрт масса коклаште пашамат пеш начар ышта. Смета почеш сельсоветын пумо оксажым л у д м о пӧрт вуйлатыше В. Медведев йолташ моштен ок кучылт. РОНО могырым лудмо пӧртлан полыш йӧршеш уке. Умбакыжым лудмо пӧртын пашажым тыге кодаш огеш лий. РОНО кызытак полышым пушаш.

П. Яшметов.

Прогульщик-шамыч ваштареш решительно кучедалаш

СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньышто лекше Указше элнан оборонныжым эше утларак пеҥгыдемдымаште пеш кугу значениян. Указым илышыш тӱрыс пуртымашым комсомольский организаций-шамыч да нунын секретарьышт эреак контролироватлышаш улыт. Но южо вере первичный комсомольский организаций секретарь-шамыч контролироватлыме олмеш, шке безответственностьышт дене прогульщик-шамычлан ӧрдыж гыч полшат.

Теве Йошкар-Олинский МТС пелен комсомольский организацийыште (секретарь Домрачева) 12 комсомолец гыч 5 еҥже прогулым ыштеныт. Нунын кокла гыч тракторист С Галимов 6 тылзылан судитлалтын. Тыгай прогульщик-шамычым тунамак обсуждатлаш да комсомол радамеш кодыман огыл ыле, но первичный комсомольский организаций прогульщик - шамыч нерген ик мутымат лукмын огыл.

„Ильич“ да „Большевик“ колхозысо комбайнерка-шамыч А. Васенева ден С. Кузнецова ик кече дене прогулым ыштымыштлан 2 тылзе гыч судитлалтыныт.

Арбанский н е п о л н ы й средний школысо учительница Т. Иванова ден Пуяльский начальный школысо учительница Е. Цветкова (ВЛКСМ Йошкар-Олинский райком пленумын членыш кандидат) прогулым ыштенытат, ВЛКСМ райком бюрош ӱжмылан толын огытыл.

Йошкар-Олинский район мучко комсомол кокла гыч 5-ше сентябрьлан 15 прогульщик уло. Нунын кокла гыч ВЛКСМ райком 8 еҥжым велэ обсуждатлен. Тиде факт гыч первичный комсомольский организаций-шамыч да нунын секретарьышт выводым ыштышаш улыт ыле, но нуным собранийыште обсуждатлен огытыл.

СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньышто лекше Указшым илышыш пуртымаште комсомолец-шамыч примерым ончыктышаш да прогульщик ден рвач ваштареш решительно кучедалшаш улыт.

В. Мамаев.

ХУЛИГАНСТВЫЛАН ИК ИЙЛАН ТЮРЬМАШ

30 августышто Кугергин йӱдӧ вуян Токтай-Белякский сельсоветын финансовый агентше Виноградов йолташ дене тӱрлӧ осал мут дене вурседылын. Шке хулиганский пашажым Кугергин умбакшат ыштен. Тельман лӱмеш колхозын складышкыже миенат, тыште пашам ыштыше колхозник-шамыч дене вурседылын, приходно-расходный книжкам кышкылтын, колхозный ведрам лаштыртен, графиным пудыртен. СССР Верховный Совет Президиумын 10 августысо Указше почеш хулиганский пашалан Куженерский калык суд Кугергиным ик ийлан тюрьмаш петыраш судитлен.

Л. Липатников ден Погодин.

МАГДАЛИНА

Волгалте. Кече ший йоллажым
Ласкан шаралтыш, пеш мотор.
Ужам колхозын сай олмажым,
Туштак—лӧзанге помидор.
Анис олма ден помидорым
Ончалын кажнын шер ок тем.
Йонгалт, муремже, эн моторын,
Йонгалт, тый, у пашам мактен.

Моткоч куанле илышнаже,
Йӧршеш пелед сылнештын ял;
Шочеш пашаште у мурнаже,
Тыгак шочеш мемнан пиал.
Пашаште кӧ тырша гын талын,
Тудлан пиалже—курымеш;
Тыгай айдемым чот мокталын,
Муремже сылнын йонгалтеш.

Олма пакчаште Магдалина
Пашам шынден моштен устан;
Тудлан полшен ӱшанлын Лена:
Кеч кушто нуно—коктын таҥ.
Ондакшым нуным рвезе-шамыч
Онченыт ӧрын чыланат...
А кызыт, толын нур паша гыч,
Ойлат куанлын, моктанат:

— Ужат, могай мотор олмаже,
Шарлен мӱндыркӧ тамле пуш.
Эше саскаҥ, тый, пакчанаже,
Эше сӧралын, чаплын куш.
Мемнан куатле курымнаже
Мастар айдемым шочыктен.
Мотор олма гай ӱдырнаже,
Тыгайым мошто йӧратен!

Шадт Булат.

Производство деч ӧрдыштӧ шогышо организаций

Еласы. Райцентрысе сельпо пеленсе комсомольский организацийыште отчетно-сайлымаш погынымаш 2 сентябрьыште эртыш. Организацийын секретарьже Н. Олехова йолташ погынымашлан начар ямдылалтын. Отчетым улыжат 10 минут наре гына ыштен.

Пренийыште выступатлыше Корнилов, Зорин, Игнатьев да моло йолташ-шамычат критика ден самокритикым кумдан шарышт. Комсомолец-шамыч коклаште быт шотышто пужлымаш, йӱмаш факт лиеден. Комсомолец Петров аракам йӱмылан кӧра прогулым ыштенат, судитлалтын. Зорин 10 минутлан опоздатлен. Комсомольский организаций нине факт-шамычым раш шинчен, но нимогай мерымат ыштен огыл.

Комсомольский организацийыште тений ик погынымашым гына эртарыме. ВЛКСМ уставымат нарушатлымаш коеш. З. Матукова йолташ апрель тылзе годсек членский взносым тӱлен огыл. Комсомолец-шамыч агитационно-массовый пашам огыт ыште. Тений ик номер пырдыж газетымат луктын огытыл. МОПР, СВБ, Осоавиахим организаций - шамычат пашам огыт ыште.

„ВКП(б) историй краткий курсымат" кӱлеш семын огыт тунем.

Организацийыште комсомольский хозяйство начар состоянийыште. Учет почеш 12 комсомолец шотлалтеш, а чынжымак гын, 6 еҥ веле.

Зиновьев, Ямбулатов, Веселов сельпошто пашам огыт ыште, южышт судитлалтыныт, но учет гыч сниматлалтын огытыл.

Комсомольский организаций сельпон пашаже дене йӧршешат интересоватлен огыл.

Отчетно-сайлымаш погынымаш тиде организацийын руководящий составшым тайный голосований дене сайлыш. Руководствын пашаште проверитлыме еҥ-шамыч сайлалтыныт.

Тиде организацийын пашажым перестроитлашлан погынымаш пеҥгыде пунчалым луктын. Ты пунчалым у состав тӱрыснек илышыш пуртышаш.

Ф. Сидук.

ВЛКСМ Сернурский райкомын военно—физкультурный паша дене комиссийын членже, активный общественник Яндыганов йолташ.
Фото М. Чуршуковын.

Организованно эртат

Горно-Марийский районысо первичный комсомольский организацийлаште отчетно-сайлымаш погынымаш-шамыч организованно эртаралтыт. „Пионер—судостроитель" ден „VII с'езд Советов" колхозласе да Госбанк ден НКВД районный отделений пеленсе комсомольский организацийлаште погынымаш-шамыч поснак организованно эртаралтыныт.

„VII с'езд Советов" колхоз пеленсе первичный комсомольский организацийым организоватлыме деч ончыч колхоз чыла шотыштат районышто почеш кодшылан шотлалтын. Тений март тылзыште комсомольский организацийым организоватлымек, паша йӧршын вашталте. Колхоз у шурнымат кӱчык жапыште поген нале. Тыште организацийысе 9 комсомолецшат виян полшеныт. Комсомолец А. Панов ден З. Леонтьев колхозник-шамыч коклаште агитмассовый пашам ыштат.

Комсомольский организацийлаште руководствышко самырык, ончыл комсомолец-шамычым сайлат. „VII с'езд Советов" колхоз пеленсе организацийыште секретарьлан колхозын счетоводшо Панов сайлалтын.

Е. Моисеев.

ВКП(б) историйым тунеммашке кугурак вниманийым

ВКП(б) ЦК ден ВЛКСМ ЦК-ын комсомолышто пропагандым шындыме нерген пунчалышт марксизм-ленинизм теорийым тунеммаште кугу ваштлалтышым ыштеныт. Пиалан советский молодежь шке теоретический шинчымашыжым кугу куанымаш дене нӧлта. „ВКП(б) историй краткий курсын" лекмыжым тудо куанен вашлийын да кызыт тыршен изучатла.

Марийский комсомольский организацийысе 7.212 комсомолец „ВКП(б) историй краткий курсым" изучатлат. Нунын кокла гыч 398 комсомолецше средний звено дене изучатлен пытарен, Марксын—Энгельсын—Ленинын — Сталинын трудыштым изучатлымашке кусненыт.

Наркомзем пеленсе первичный комсомольский организацийын секретарьже Рыжков йолташ эше 1939 ийын первый пелийыштыжак „ВКП(б) историй краткий курсым" изучатлен да кызыт первоисточник дене изучатла. Тиде комсомольский организацийысе 24 комсомолец гыч 5 комсомолецше тыгак изучатлен пытареныт.

„Красный Волгарь" судостроительный завод пеленсе комсомолец - шамычат ВКП(б) историйым виян изучатлат. Комсомолец-шамыч производствыштат ончылво улыт. ВЛКСМ Параньгинский райкомын школьный молодежь да пионер кокласе паша дене комиссийын председательже Шариков йолташат партий историйым чот тунемеш. Шариков йолташ шке пашаштыже кугу авторитетым иметла, тудым йӧратат.

Марксизм-ленинизм теорийым руководящий комсомольский пашаеҥ-шамыч поснак чот изучатлышаш улыт. Тиде шотышто ВЛКСМ Йошкар-Олинский райком секретарь Калашников, Звениговский—Фомичев, Моркинский—Федоров да моло йолташ-шамыч деч примерым налман. Нуно „ВКП(б) историй краткий курсым" йӧратен изучатлат, учитель-историк-шамычын урокышкышт коштыт.

Звениговский райкомол секретарь Фомичев йолташ учитель-шамычлан докладым ышта. Район мучко 165 политграмота кружокым организоватлыме. Тыште 2.057 комсомолец тунемыт. 3.378 комсомолец СССР Верховный Совет Сессий-шамычын материалыштым, Сталин йолташын биографийжым, текущий политикым тунемыт.

ВЛКСМ Обкомын вийже дене тений 52 лекцийым да докладым эртарыме. Тыште 6 тӱжем утла еҥ лийын. Тиде марксизмым-ленинизмым изучатлыше-шамычлан серьезный полыш.

„ВКП(б) историй краткий курсым" тыршен, серьезно изучатлыше - шамыч дене пырля марксизм - ленинизм теорийым изучатлымашке йоҥлыш относитлымашат уло. Казанский неполный средний школысо комсомолец учитель-шамыч (Сернурский район) шке теоретический шинчымашыштым нӧлташ йӧршын огыт тыршe. Нархозучет (Йошкар-Ола) пеленсе комсомольский организацийысе комсомолка-шамыч Кругликова, Леликова партий историйым изучатлаш аляг пижын огытыл. Заготскот контора пеленсе комсомольский организацийын секретарьже Лебедев ынде ият пеле лиеш кумышто главам „изучатла". Тыге „изучатлымаш" ятыр годым политический шинчыдмашыш шукта.

ВКП(б) историйым тунеммашке серьезно относитлыман. ВЛКСМ горком ден райком-шамыч могырымат полышым утларак пуман. Доклад ден лекций-шамычым шукырак эртарыман. Лекцийыш ямдылалтде миймашымат пытарыман. „ВКП(б) историй краткий курсым" изучатлыше посна комсомолец - шамыч дене теоретический собеседованийым эртарыман. Революционный теорийым изучатлымашке комсомол кугу вниманийым ойырышаш. Тидым партий да Сталин йолташ требоватлат.

А. Замятин,
ВЛКСМ обком секретарь.

Погынымаш оживленно эртыш

Маркоолинсоюзысо комсомольский организацийын секретарьже Волкова йолташ 4-ше сентябрьыште отчетно-сайлымаш погынымаште комитетын пашаже нерген отчетым ыштыш. Комитетын чыла пашажым да комсомолец-стахановец-шамычын паша производительностым кӱш нӧлтен шогымыштым тудо шке отчетыштыже рашак ончыктыш.

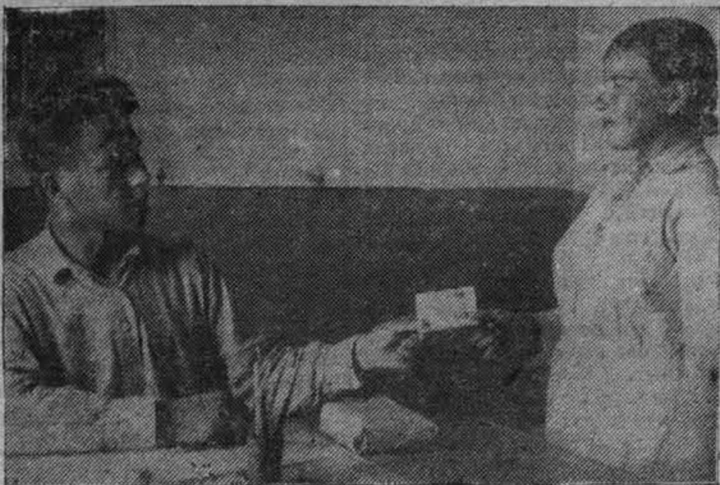
Производствышто 21 комсомолец кокла гыч 15 комсомолецше стахановец да ударник улыт.

Организацийыште оборонный пашамат сай шындыме. ГСО кружок пашам сай ыштен шога, садланак значкист-шамыч шуко уло. Политико - воспитательный пашам коммунист ден комсомолец - шамычын ыштымышт дене кӱкшӧ уровеньыш нӧлтымӧ. Цехлаште кече еда политинформаций эртаралтеш. Пырдыж газетыште жапыште луктыт. Отчетно-сайлымаш погынымашлан лӱмын ик номерым лукмо. Отчетный периодышто комсомольский организаций 25 комсомолецлан кушкын.

Отчет почеш пренийыште чылаже 11 еҥ выступатлен. Нуно комитетын пашаштыже улшо ятыр ситыдымашым тӱжвак луктыныт. Комсомолец-шамыч коклаште СССР Верховный Совет Президиумын 26-шо июньышто лукмо Указшым пӱдыртымашат лиеден. 5 комсомолецым комсомол радам гыч лукмо да судитлыме. Комсомольский комитетын комсомолец-шамыч коклаште быт шотышто пашам шагал ыштымыжымат чот критиковатлышт.

Комитетын у составшым тайный голосований дене сайлыме. Секретарьлан Волкова йолташак сайлалтын.

С. Волков.

Сернурский райкомолын учет сектор заведующийже М И. Плотников йолташ комсомолышт угыч пуртымо „Трудовик" колхозын колхозницаже А. В. Патрушева йолташлан комсомольский билетым пуа.
Фото М. Чуршуковын.

У организаций

Сотнурский район „Йошкар пеледыш" колхозысо ончыл молодежь дене у комсомольский организацийым организоватлыме. Тыште первый кечыштак, пашам сайын ыштыше, колхозник-шамычлан примерым ончыктышо 7 рвезе-ӱдыр комсомол радамыш пурышт.

Тиде организацийын 2 сентябрьыште погынымашыже эртыш. Погынымаште комсомольский организацийын секретарьжылан Е. Филиппова йолташым сайлышт. Варажым организацийын ончыкылсе пашажлан рашкыде мероприятийым палемдышт.

И. Иванов.

АКТИВНЫЙ ПАШАШ ШУПШАШ

Йошкар-Ола городской милиций пеленсе комсомольский организацийын отчетно-сайлымаш погынымашыже 2 сентябрьыште эртен. Организацийын пашаже нерген отчетым колыштмо почеш пренийыште 14 комсомолец выступатлен. Нуно шке выступленийыштышт организацийын ситыдымашыжым чот критиковатленыт.

Эн ондак, тиде организацийысе южо комсомолец-шамыч партий историйым кӱлеш семын изучатлен огытыл. Тугак кугу йиготан комсомолец-шамычым ВКП(б) членыш кандидатлан ямдылымаш пашам начар шындыме.

Отчетно-сайлымаш погынымаш тайный голосований дене у комитетым сайлен. У составыш 5 еҥым сайлыме. Секретарьлан Д. Холкин йолташ сайлалтын.

— Мемнан задачына,—манеш Холкин йолташ, — кажне комсомолецым активный пашашке шупшаш.

Ш. М.

КОММУНИСТЫН ВУЙЛАТЫМЕ КОЛХОЗЫШТО

Немда эҥерын шола могырыштыжо, курык ӱмбалне, садер лоҥгаште—Киров лӱмеш колхоз. Ятыр ий тиде колхозым Купсольский сельсоветыште велэ огыл, а пӱтынь Сернурский районышто кеч могай пашаштат шеҥгелан кодшылан шотленыт. Колхозышто ни могай дисциплина лийын огыл, колхозник-шамыч кӧ кунам шонен тунам пашашке коштыныт.

Кодшо ий 26 имньылан улыжат 3 орва гына ыле. Шийме, тӱредме, пуалтыме машина-шамыч чыла пудыргыл пытеныт. Садланак вет машина-шамычым моло колхозла гыч кондылын пашам ыштеныт, тудлан колхозын киндыжым, оксажым тӱленыт. Партий ден правительствын пунчалыштым колхозник-шамыч коклаште умылтарен огытыл, ӱдашлан пырче эреак ситен огыл.

Киров лӱмеш колхозым шеҥгелан кодмаш гыч лукташлан 1940 ий апрель тылзыште ВКП(б) Сернурский райком председательлан коммунист П. И. Ялтаев йолташым колтен. Тиддеч ончыч Ялтаев йолташ 10 ий „Йошкар кече" колхозым (Купсольский сельсоветак) вуйлатен. Тудын вуйлатыме колхозшо Сернурский районышто ик ончыл колхозлан шотлалтын, пашам сайын ыштымылан ик гана велэ огыл премироватлалтын.

Ялтаев йолташ Киров лӱмеш колхозышко толмек, тиде колхозым шеҥгелан кодмаш гыч ончыл радамышке лукташ шке ончыланже задачым шынден. Эн ончыч колхозник-шамыч коклаште пеҥгыде дисциплиным ышташ пижын. „Дисциплина лиеш гын, кеч могай пашат сай кая", — манеш Ялтаев йолташ.

1940 ий апрель тылзе годсек Ялтаев йолташ Киров лӱмеш колхозышто ятыр пашам ыштен. Кодшо ий 26 имньылан 3 орва гына ыле гын, кызыт орва 28 имньылан кычкаш сита. 2 тӱредме, 2 пуалтыме да 13 рядан ӱдымӧ машина-шамычым тений колхоз налын. Ятыр машина улмылан кӧра кеч могай паша ончыч пыта. Кодшо ийлаште шошо ага пашам 11—12 кечеыштат ыле гын, тений 6 кечыште ӱден пытарыме. Шурно погымаште паша вийым веран-верыш сайын шындымылан да пеҥгыде дисциплина улмылан кӧра уржам 7 кечыште, шӱльым 27 августлан тӱред пытареныт.

Тидден пырля колхозын строительствыжат кугун шарлен. Тений шурно шиялшлан чапле идымым, 24 имньылан общий вӱтам ыштыме.

Колхозын кушмыжо да пеҥгыдеммыже дене пырля, стахановец-шамычат кушкыт. Кодшо ийлаште колхозышто ик стахановецат, ударникат лийын огыл. Тений М. П. Петрова, А. И. Петрова, А. М. Захарова, А. Купсольцева, А. И. Тойшева да молат кеч могай пашаштат нормым 200 процентлан темат.

Чыла нине сеҥымаш-шамыч колхоз председатель коммунист П. И. Ялтаев йолташын моштен вуйлатымыже дене лийыныт. Ятыр ий годым шеҥгелан кодын толшо Киров лӱмеш колхоз тений ончыл радамышке лектын.

В. Борисов.

Молыланат пример

— Ме фермыште ятыр жапак огыл А. Н. Федотова йолташ ӱдырем дене пырля пашам ыштена, — манеш „У кече" колхозын молочно-товарный ферма заведующийже комсомолка М. П Иванова йолташ. Фермыште вольык шукак огыл, 20 вуй лӱштымӧ ушкал, 13 туна да 1940 ийыште шочшо 14 вуй презе, туге гынат „У кече" колхозын молочно-товарный фермыже Сернурский районышто ик образцовый фермылан шотлалтеш.

Кузела вара фермыште пашам организоватлыме? Ферма заведующий да доярка-шамыч кече еда ушкал-шамычым, лӱштымӧ деч ончыч, эрыктат, водарыштым мушкыт. Вольыкым пасушко колтымек, вӱташте вакшым вашталтат, кастене пукшашлан шудым солен ямдылат. Санденак вет ушкал-шамыч, кодшо ий дене таҥастарымаште, шӧрым шукырак пуаш тӱҥалыныт.

Теве „Доярка" ушкал ӱмаште кечеш 8—9 литр шӧрым гына пуа ыле гын, тений кече еда кокла шот дене 12—13 литр шӧрым пуа.

Ӱй тӱлышаш планымат ончылгоч темышаш верч тыршат. 28 августлан 250 килограммым сдатлыме.

— Талукаш тӱлышаш ӱй планым комсомолын XVI областной конференцийже почылтмо кечылан тӱрыс темена,— манеш Иванова йолташ.

Комсомолка М. П. Иванова йолташын вуйлатыме „У кече" колхозын молочно-товарный фермыже моло колхозласе ферма-шамычланат пример улеш.

Вас. Мих.

Галина Гущина (шолаште) ден Елена Гущина (Роҥго села) каныме жапышт годым газетым лудыт.

Фото М. Чуршуковын.

КУГУ ДОХОДЫМ ПУА

Моркинский районысо „Кӱян эҥер" колхоз тений пакча саскам сайын ончен куштен.

Пакча саскам ончышо Антемирова Ямбика шке пашажым сайын организоватлен.

Кызыт колхоз государствылан 229 килограмм киярым план почеш сдатлен да 380 килограммым пошкудо колхоз-шамычлан ужален. Пакча саска колхозлан кугу доходым пуэн. Тиде пашам ончыкылаже эше сайынрак ышташлан колхоз шке ончыланже задачым шынден.

А. Отличиев.

Ушкал ферма деч 28 тӱжем теҥге доход

„Общественный животноводствым колхозлаште виягдыме нерген" СССР Совнарком ден ВКП(б) ЦК-н пунчалыштым „Изи Какшан" колхозышто (Йошкар-Олинский район, Коминский сельсовет) илышыш пуртышаш верч виян тыршат. Колхозышто ушкал ферма уло. Фермыште 24 лӱштымӧ ушкалым ашнат. Кызыт ушкал фермым ремонтироватлен, сайын ошемден шындыме. Телылан кормым ситышын ямдылыме. 30 тонн силосым оптымо.

Колхоз государствылан пушаш шӧр планым жап деч ончыч темен. П. Каравайцев йолташын ушкал фермым моштен вуйлатымыж дене ферма деч тений колхоз 28 тӱжем теҥге доходым налын.

Н. Янсонов.

Лудшо йолташ-шамыч!

„Рвезе Коммунист" газета редакций Совет Пӧрт гыч Пограничный уремысе 45 номеран пӧртышкӧ куснен.

РЕДАКЦИЙ.

„ДЖАНГАР"

(Калмыцкий калыкын героический эпосшылан 500 ий темын)

Советский эл калмыцкий калыкын „Джангар" эпосшылан 500 ий теммым палемда. Моло калык-шамычын эпосышт гаяк „Джангар" эпосат советский калык-лан—кугу национальный культурын чапле памятникше велэ огыл, но родинам пеледмашыже верч кучедалмашке воодушевлятлыше мужество ден келшен илымашын памашыже.

Калмыцкий эпосын первый творецшын илышыже да колымыжо нерген историй мыланна ӱшандарышан сведенийым пуэн огыл. Ме тидым гына палена: XV курымын нылымше ийлаштыже шке национальный культурын виянгме эн кӱшыл периодыштыжо калык поэт-сказитель-шамыч шке чудесный мурыштым возеныт да ик кугу поэтический произведенийым ыштеныт.

Жап эртыме дене „Джангар" шуко у мурызо-шамычым шочыктен. Нуно эпосым сӧрастареныт да ешареныт. Эпосын мурыжо-шамыч калыкын мутышкыжо да илышышкыже пуреныт. „Джангар"—калыкын эн сай художественный энциклопедийже улеш. Калмык-шамыч тушечын бодрость духым, шке вийыштлан ӱшанымашым, мудрость, мужество ден отвагым налыныт.

Эпос—легендарный Джангар полководец да шке ончылавышт тӱрлӧ задачымат шындыше, илыш да земной блага дене куанен кертше тудын 12 соратникше-богатырьже, мужественный воинже-шамыч нерген героический муро-шамыч цикл. Нуным чылаштымат самоотверженно йӧратымаш да шке калыклан йӧратымаш чувство, родина ончылно долг улмым кӱкшын сознатлымаш уша. Герой-богатырь кокла гыч кажныже чумыр калыкын эн сай геройжым воплощатлыше, яндарын ончыкгымо индивидуальный чертан улыт. Джангар—шке йолташыже-шамычлан келге верность ден преданностьын образецше. Алтан Цеджи—кугу человеческий мудростьым воплощатлыше кугу провидец. Савар Тяжелорукий—пеш кугу виян. Санал—выносливостьшо дене ойырлалтеш. Мингиан—„пӱртӱсын первый красавецше", мурым мурымаш искусствыжо денат палыме улеш. Исполин Энге Бий ловкостьшо да пеш тура лӱймашыже дене палдырна.

Эпосын творецше-шамыч „Джангарын" тӱҥ геройжо улшо Хонгорым—калмыцкий богатырьым, поснак кугу качество дене овчыктеныт. Хонгор шке родинажын патриотшо шамычын чапле гражданский ден моральный качествыштым—нунын кугу вийыштым, доблесть ден мудростьыштым олицетворятла. Хонгорын лӱмжӧ дене Джангарын элысе богатырь-шамычын тушман-шамыч ваштареш кучедалмашын чапле эпизодшо-шамыч кылдалтыныт. Хонгор родинам, калыкым йӧратымаш дене тӱргоч темын, патриот улмо шке долгшым эреак шарна.

Эпосын богатырьже-шамыч нигунамат да нигӧн ӱмбакат эн ончыч огыт кержалт. Тушманын нашествийжым корандышаш да родинам аралышаш верч гына шке мечыштым ямдылат. „Шке шочмо крайыштым тушман деч арален", эпосын геройжо-шамыч шуко вийым налын, нуно лев гай, мужественный да храбрый лийыт.

Героический эпопейын чыла мурыштат пиал верч да шке элжын величийже верч кучедалмаш дене органически ваш кылдалтыт.

Калмыцкий богатырь-шамычын чыла куатле вийышт эн ончычак калыкын пиалже верч, иноземец-шамыч деч зависитлышаш огыл верч кучедалмашке колталтын. Читатель ончылно шучко да шем вий-шамыч дене чарныде кучедалше богатырь-шамыч койыт.

„Джангар" эпосым ыштыше калык мурызо-шамыч айдеме пуштедымашлан шке ненавистьыштым, мирный трудовой илыш деке да свобода ден справедливость деке тыршымыштым чын ончыктеныт.

Ты мартенат эше йӱкшым йомдарыдыме, калмыцкий богатырь-шамычын гордый клятвышт мемнан чувствына деке лишыл. Родина верч подвигыш ӱжшӧ присягын мутшо-шамычым гражданский война жапыште родной Советский власть верч кучедалше калмыцкий конница мурен. „Джангарын" мурыжо-шамыч конармеец-калмык-шамычым шулдыранденыт, да нуно у вий дене родина верч, тудым чыла угнетатель ден интервент-шамыч деч утарышаш верч у кучедалмашке пижыныт.

Мемнам ӱдрамаш образ-шамычат куандарат да ӧрыктарат. Эпосышто мудрый, решительный да смелый, пеш сылне ӱдрамаш-шамычын — Герензал, Зандан Зула, Ага Шавдал да молынат образышт ончыкталтын.

Пеш неле да шучката поход годым шӱкшӱ кибиткылаште тиде легендым калмык-шамыч творитленыт. Волгыдо, мирный трудовой илыш, кудын нерген мужественный калмыцкий калык шонен да кудылан тудо ӱшанен, кызыт лийын шуын. Калмыцкий калык тудлан родной да лишыл руш калык ден пырля чынжымак куанен да поянын ила.

Вот молан пиалан, угыч шочшо калмыцкий калык сталинский эпохысо у илышын иктаж могай явленийже дене восхищатлалтын, законный гордость дене ойла: „Тиде Джангарын элысе гаяк". Вот молан калмыцкий калык кугу куанымаш чувство дене национальный культурын пайремжым—„Джангар" эпослан 500 ий теммым палемда.

„Джангарыште" моктен мурымо мучашдыме да самоотверженный патриотизм чувство мемнан великий родинан кумда массыжын вӱржӧ марте келгын пурен. Садлан калмыцкий героический эпосын юбилейже кажне советский патриотын шӱмжым волноватла.

С. Евгеньев.

Отв. редакторын заместительже—*В. М. БОРИСОВ.*

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Пограничная, дом № 45. 1-ая типография Маргосиздата. Э968